

VOOR DRIE EEUWEN

EEN KRIJGSHAFTIG TAFEREEL ONTROLT zich voor mijn oog — het is de strijd van voor drie eeuwen.

Dáár gaan de strijdbare hophieden, de wapperende veer op hun hoeden; dáár rukken de dappere vendels musketiers met slaande trom op om een vijandelijke schans te bestormen.

Zie daar den Stadhouder op het zwarte strijddros, den bevelhebbersstaf uitgestrekt naar de machtige Bossche Sint-Janskerk. En naast den Prins, op den witten schimmel, rijdt Ernst Casimir.

„Lieve neve!” zegt de Prins met een krachtig gebaar, „de inneming van Wezel is een extra-ordinair geval geweest — ja, een wonder van Gods genade. Wel aan, wij hebben goede courage, om weldra onze banier op de muren van deze vesting te planten!”

De trompetten schallen; de kanonnen daveren; en het oude Wilhelmus klinkt zegevierend uit, gedragen op den adem der winden . . .

Het was om 's-Hertogenbosch te doen. En Frederik Hendrik zeide: „Met Gods hulp nemen we de sterke vesting, het Spaansche bolwerk!”

Frederik Hendrik was een ander man dan Prins Maurits. Hij had een deel geërfd van den zachtmoedigen geest zijner moeder, en dat hij de verbanning van zoo vele Remonstrantsche leeraren met een zuchtend hart had aangezien, was wel een bewijs, dat hij zijn tijd vooruit was.

Met een kloek leger van 24000 man voetvolk en 4000 ruiters, straks nog aangevuld door een aanmerkelijke strijdmacht onder graaf Ernst Casimir, trok de Prins op tegen de vermaarde stad.

Het beleg van 's-Hertogenbosch werd met een systematische nauwkeurigheid uitgevoerd. Het ruwe krijgs-manshandwerk werd hier als een wetenschap beoefend. De generale staf van Frederik Hendrik bestond uit wiskunstenaars; de Prins was hier de leermeester, en de groote veldheeren der toekomst, zooals de Groote Keurvorst van Brandenburg en Turenne, waren zijn leerlingen.

Watermolens werden in 't werk gesteld, om de moerassige gronden, die elken aanval op de vesting ernstig belemmerden, droog te malen. De Bommel en de Aa werden afgedamd, om het water aan de stad te onttrekken, en er werd een nieuwe bedding voor gegraven, achter de legerplaats heen, om tegen elken aanval van buiten beveiligd te zijn. Vele sterkten en schansen werden opgeworpen; een flink voetganger had acht uren werk, ze rond te loopen; en terwijl de Prins zich gereed maakte, 's-Hertogenbosch aan te vallen, had hij in den bouw van zijn versterkt legerkamp zelf een meesterstuk van vestingbouwkunde geleverd.

Doch hoe zorgvuldig het beleg ook was voorbereid, toch scheen het op een mislukking te zullen uitloopen, om redenen, die buiten het bereik van des Prinsen wil lagen.

De hoop, dat Frankrijk aan Spanje den oorlog zou verklaren, vervloog in rook; de Spaansche Nederlanden, thans België genoemd, verzorgden het leger van den bekwamen tegenstander graaf Hendrik van den Bergh ruimschoots van onderstand, en in Duitschland had de Habsburger over de Protestanten gezegevierd. De Dennen waren voor de Oostenrijksche wapenen verstoven als kaf voor den wind, en het onweer trok zich dreigend op onze grenzen samen.

556

De gevreesde vereeniging van de legers van Hendrik van den Bergh en van den Oostenrijkschen generaal Montecuculi kwam tot stand. Friesland en Groningen werden door den vijand overstroemd; Amersfoort ingenomen; Hilversum in brand gestoken; en een panische schrik greep ons landvolk aan. Het vluchtte met zijn have achter de muren onzer vestingen, en de voorvaderen van de Kroaten, die thans bij de Karpathenpassen den Russischen beer bevechten, stroopten op hun vlugge paarden tot voor de poorten van Naarden.

O, daar dreigde gevaar; de vrucht van een bloedigen strijd van zestig jaar stond op het spel; en het zwaard der Zeven Provinciën was ver weg — daar bij 's-Hertogenbosch . . .

Het scheen, dat de Stadhouder blind was voor het gevaar. Het scheen, dat hij met zijn leger was weggezonden in het slijk en den modder, die de sterke vesting omringden. Hij bleef, waar hij was, en terwijl het vaderland den rand van den afgrond was genaderd, worstelde deze man om één stad te veroveren.

Maar deze Stadhouder, deze kleinzoon van admiraal De Coligny, zag het gevaar maar al te goed. En al stond zijn oog even helder als gister en eergister, zijn binnenste was vol onrust, en dit heldenhart beefde.

In Nederland zelf echter ontwaakte een toewijding en een standvastige moed, zooals geen tijd ze schooner heeft gekend. In de provincie Holland werden de huislieden van zestien tot zestig jaar onder de wapens geroepen, en het leger werd op een sterkte gebracht van 120.000 man — een cijfer, dat de vijanden met verbazing sloeg. De sluizen van Vreeswijk en Muiden werden geopend, en het water werd te hulp geroepen, om den tegenstander te weerstaan.

Amsterdam gaf het schitterendst voorbeeld van vurige vaderlandsliefde, en geheel het volk werd door denzelfden wil bezielde, om liever te sterven dan weer te buigen onder het Spaansche juk. De Staten-Generaal vergaderden te Utrecht, en buiten de muren golfde de zee.

Toen — het was in den tijd van het tarwemaaien — kwam op zekeren dag een renbode op een afgejaagd paard het kamp van Frederik Hendrik binnenrijden. Hij kwam van Wezel, en bracht de schier ongeloofelijke tijding, dat het sterke Wezel door onzen wakkeren Otto van Gent binnen een paar uren was overrompeld en overmeesterd. *)

De Prins liet zelden zijn ganschen geest uit, maar toen deze Nederlandsche Ahimaáz hem de blijmare bracht, riep hij met ontroerde stem: „O, mijn zoon, mijn kind, mijn zoon! Is het zoo geschied? Is het waarlijk zoo? Zoo is het louter een werk van God en niet van menschen!”

De schrandere veldheer zag met één oogopslag de gevolgen van deze heerlijke overwinning, die den onzen slechts 32 man had gekost. De Spaansche en de Oostenrijksche strijdmachten, die de Nederlanden waren binnengedrongen, hadden thans het steunpunt in hun rug verloren; zij zouden zich ijlings achter den IJsel moeten terugtrekken, en de vermeestering van Wezel betekende de verlossing van Nederland en de val van 's-Hertogenbosch.

Vier weken later opende de vesting na een roemrijke verdediging haar poorten; de Prins werd in Den Haag met een lauwerkrans ontvangen, en de Staten-Generaal lieten een gedenkpenning slaan met het opschrift: „De Heere is ons een Toevlucht en Helper geworden ter bekwamer tijd.”

L. PENNING

*) 10 Augustus 1629.

